

Nr 18.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 29 juni 1945 (nr 520) om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom, m. m.; given Drottningholms slott den 16 december 1949.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 29 juni 1945 (nr 520) om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom;

2) lag angående fortsatt giltighet av lagen samma dag (nr 522) om kontroll å viss utländsk egendom m. m.;

3) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 14 december 1945 (nr 885) om administration av vissa bolag m. m.; samt

4) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 10 juli 1947 (nr 486) om dödande av vissa utanför Sverige befintliga handlingar.

GUSTAF.

Herman Zetterberg.

Förslag

till

Lag

angående fortsatt giltighet av lagen den 29 juni 1945 (nr 520) om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom.

Härigenom förordnas, att lagen den 29 juni 1945 om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom, vilken enligt lag den 13 maj 1949 (nr 196) gäller till och med den 30 juni 1950, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1951.

Förslag

till

Lag

angående fortsatt giltighet av lagen den 29 juni 1945 (nr 522) om kontroll å viss utländsk egendom m. m.

Härigenom förordnas, att lagen den 29 juni 1945 om kontroll å viss utländsk egendom m. m.,¹ vilken enligt lag den 13 maj 1949 (nr 197) gäller till och med den 30 juni 1950, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1951.

¹ Senaste lydelse, se SFS 1945:887 och 1947:110.

F ö r s l a g

till

L a g

**angående fortsatt giltighet av lagen den 14 december 1945 (nr 885)
om administration av vissa bolag m. m.**

Härigenom förordnas, att lagen den 14 december 1945 om administration av vissa bolag m. m., vilken enligt lag den 13 maj 1949 (nr 198) gäller till och med den 30 juni 1950, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1951.

F ö r s l a g

till

L a g

**angående fortsatt giltighet av lagen den 10 juli 1947 (nr 486) om
dödande av vissa utanför Sverige befintliga handlingar.**

Härigenom förordnas, att lagen den 10 juli 1947 om dödande av vissa utanför Sverige befintliga handlingar, vilken enligt lag den 13 maj 1949 (nr 199) gäller till och med den 30 juni 1950, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1951.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Drottningholms slott den 18 november 1949.

N ä r v a r a n d e :

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK, ANDERSSON.

Efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena samt chefen för finansdepartementet och statsrådet Kock anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, fråga om *fortsatt giltighet av lagstiftningen rörande den tyska egendomen i Sverige m. m.* samt anför därvid följande.

Ifrågavarande lagstiftning har tillkommit för att möta de problem, som efter axelmakternas nederlag uppstått beträffande vissa tillgångar i Sverige, nämligen dels i ockuperade länder rövad och sedan hitförd egendom och dels egendom, som av de allierade makterna betraktats såsom tillhörig fientliga rättssubjekt. Lagstiftningen innefattas i fyra olika lagar, nämligen lagen den 29 juni 1945 (nr 520) om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom, lagen samma dag (nr 522) om kontroll å viss utländsk egendom m. m., lagen den 14 december 1945 (nr 885) om administration av vissa bolag m. m. samt lagen den 10 juli 1947 (nr 486) om dödande av vissa utanför Sverige befintliga handlingar. Samtliga lagar gälla, efter vidtagna förlängningar, till och med den 30 juni 1950. För handhavandet av de kontroll- och förvaltningsuppgifter, som avses med lagstiftningen, ha inrättats en administrativ statsmyndighet, flykttkapitalbyrån, och en särskild statlig nämnd med väsentligen judiciell funktion, restitutionsnämnden.

Enligt *lagen om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom* — den s. k. restitutionslagen — äger Kungl. Maj:t förordna, att lagens bestämmelser skola gälla med avseende å egendom från stat, vars område efter utgången av augusti 1939 varit ockuperat. Lagen upptager en särskild procedur, ägnad att möjliggöra ett snabbt återställande av egendom, som under ockupation rättsstridigt frånhänts rätte innehavaren. Ansökan om sådant återställande göres regelmässigt hos flykttkapitalbyrån och skall, då erforderlig utredning inkommit, för avgörande överlämnas till restitutionsnämnden. Nämnden kan förordna om kvarstad å egendom och skall, då ansökning om egendoms återställande bifalles, omedelbart föranstalta om

egendomens omhändertagande, där det ej förut skett. Skall egendom återställas, äger den som åtkommit egendomen genom godtrosvärv att av allmänna medel erhålla ersättning därför med belopp, som med hänsyn till vad han själv erlagt för egendomen finnes skäligt, ävensom gottgörelse för sina kostnader i samband med restitutionsärendet.

Genom kungörelse den 31 juli 1945 (nr 589) har Kungl. Maj:t förordnat att bestämmelserna i restitutionslagen skola gälla med avseende å egendom, härrörande från stater, vilkas områden efter utgången av augusti 1939 varit ockuperade av Tyskland. Lagen har tillämpats endast i jämförelsevis ringa omfattning. T. o. m. 1948 hade restitutionsnämnden behandlat 63 ansökningar om återställande av rövad egendom, varjämte under tiden $\frac{1}{2}$ — $\frac{20}{100}$ 1949 till flyktkapitalbyrån inkommit 3 dylika ansökningar.

Jämlikt *lagen om kontroll å viss utländsk egendom m. m.*, i fortsättningen benämnd kontrollagen, äger Kungl. Maj:t förordna om skingringsförbud å här befintlig egendom, tillhörande viss främmande stat, juridisk person eller medborgare i samma stat eller annan som är bosatt i staten, då i anledning av kapitalflykt till riket eller eljest med hänsyn till rådande av kriget föranledda utomordentliga förhållanden befinnes nödigt att vinna kontroll över utländsk egendom inom riket. Restitutionsnämnden kan på framställning av flyktkapitalbyrån förordna om kvarstad på egendom under skingringsförbud, om risk föreligger att egendomen undanstickes eller förstöres eller om åtgärden erfordras för att egendomen skall komma till ändamålsenlig och ur allmän synpunkt lämplig användning. Kvarstad kan under samma förutsättningar komma till stånd också beträffande viss egendom utanför skingringsförbudets ram, nämligen här befintlig egendom, tillhörig aktiebolag, ekonomisk förening eller annan juridisk person, över vilken ett bestämmande inflytande föreligger från land som avses med gällande skingringsförbud. Egendom under kvarstad förvaltas regelmässigt genom en av flyktkapitalbyrån utsedd syssloman. Egendomen må med tillstånd av Kungl. Maj:t eller flyktkapitalbyrån försäljas, bl. a. om så befinnes erforderligt för att den skall komma till ändamålsenlig och ur allmän synpunkt lämplig användning.

Med stöd av kontrollagen har genom kungörelse den 29 juni 1945 (nr 526) förordnats om skingringsförbud å tysk egendom m. m. samt genom kungörelse den 17 augusti samma år (nr 607) å japansk egendom m. m. Intill utgången av september 1949 har restitutionsnämnden beslutat kvarstad i sammanlagt 853 fall. Härav ha 75 fall avsett kvarstad å tyskägda aktier i svenska bolag.

Lagen om administration av vissa bolag m. m., i fortsättningen kallad administrationslagen, avser att bereda möjlighet att under vissa förutsättningar förordna om offentlig förvaltning av svenska aktiebolag, ekonomiska föreningar eller andra juridiska personer, över vilka föreligger ett bestämmande utländskt inflytande från land som avses med meddelat skingringsförbud. Administration beslutas av restitutionsnämnden på framställning av flyktkapitalbyrån. Administrationen omhänderhaves av särskilt ut-

sedd administrator, vilken har ej mindre att i förhållande till tredje man handla å den juridiska personens vägnar samt inför domstolar och andra myndigheter företräda den juridiska personen än även att utöva de befogenheter som eljest tillkomma bolagsstämma, föreningssammantråde, styrelse, firmatecknare, likvidator eller annat organ för den juridiska personen. För vissa särskilt betydelsefulla förvaltningsåtgärder såsom överlåtelse av fast egendom eller rörelse samt frivillig likvidation erfordras emellertid tillstånd av Kungl. Maj:t eller flykttkapitalbyrån, i visst fall jämväl av det organ som eljest ägt besluta om åtgärden å den juridiska personens vägnar.

Administration har intill utgången av september 1949 beslutats i 63 fall, samtliga avseende bolag underkastade tyskt inflytande. Beträffande åtskilliga bolag, över vilka ett bestämmande tyskt inflytande förelegat, har det icke ansetts erforderligt att begära administration. Nödig kontroll och ledning ha då åvägabragts i annan ordning. I ett flertal fall ha sålunda de tyskägda aktierna i bolaget omhändertagits genom kvarstad, varefter de med aktieinnehavet förenade befogenheterna med avseende å bolagets skötsel utövats av särskilt utsedd syssloman.

Lagen om dödande av vissa utanför Sverige befintliga handlingar utgör ett komplement till kontroll- och administrationslagarna. Enligt lagen kan ett särskilt mortifikationsförfarande tillämpas i fråga om utomlands befintliga aktier i svenska bolag under förutsättning att aktierna tillhöra tyskt eller tyskdominerat rättssubjekt. Detsamma gäller beträffande obligationer och andra handlingar, vilkas företeende utgör villkor för rätt att söka betalning. Då handling dödats, skall i dess ställe utfärdas ny handling, vilken blir bärare av den rätt som kunnat grundas på den dödade handlingen. Den nya handlingen kan därefter, liksom annan här befintlig tysk egendom, bli föremål för åtgärd enligt kontrollagen.

Det särskilda dödningsförfarandet har intill utgången av september 1949 kommit till användning i 40 fall.

Med stöd av den lagstiftning för vilken nu redogjorts bedrivs sedan 1945 flykttkapitalbyråns verksamhet för att omhändertaga och realisera den tyska egendom, som finnes i Sverige. Genom realisationen förvandlas egendomen i reda pengar, vilka insättas på det clearingkonto, som sedan länge utgör formen för betalningar i förhållande till Tyskland.

Frågan om hur dessa medel skola slutligt disponeras är ännu icke löst. Den 18 juli 1946 träffades i Washington en uppgörelse mellan å ena sidan svenska regeringsrepresentanter samt å andra sidan företrädare för Amerikas förenta stater, Storbritanniens och Frankrikes regeringar. Uppgörelsen förelades riksdagen genom proposition nr 367/46 och blev av riksdagen godkänd. I korthet innebär denna överenskommelse följande. Sverige åtager sig att fullfölja det nuvarande kontroll- och likvidationsförfarandet. Den genom likvidationen uppkomna behållningen betraktas principiellt som tysk egendom men skall användas för huvudsakligen följande två ändamål: Ett belopp av 150 miljoner kronor skall användas till inköp

Kungl. Maj:ts proposition nr 18.

för det tyska folkhushållets behov. Resten — som preliminärt har uppskattats till cirka 225 miljoner kronor — skall tvångsvis disponeras för betalning av tyska skulder till Sverige enligt clearinglagstiftningens principer.

Om det närmare genomförandet av överenskommelsens sistnämnda del har verkställts en särskild utredning av den s. k. tyskmedelskommittén (riksdagsberättelsen 1949 s. 38), vilken i februari 1949 avgivit betänkande med förslag rörande den slutliga dispositionen av tyska tillgodohavanden. Förslaget torde i särskild proposition komma att föreläggas 1950 års riksdag.

Angående sin verksamhet under den närmaste framtiden har *flykttkapitalbyrån* anfört i skrivelse till justitiedepartementet den 24 oktober 1949:

Den avveckling av i Sverige befintlig tysk egendom, som förutsättes i lagarna och som enligt den s. k. Washingtonöverenskommelsen skall fullföljas, beräknas till största delen bli slutförd under nu löpande budgetår. Åtskilliga arbetsuppgifter, hänförliga till avvecklingen, komma emellertid jämväl därefter att kvarstå. Flykttkapitalbyrån beräknar, att byråns verksamhet kommer att fortsätta även under budgetåret 1950—1951. Därvid är det nödvändigt att den möjlighet att erhålla behörighet att förfoga över tyskägd egendom, som förefinnes i kontrollagen, står till buds för byrån. Det kan även förutses, att administrations- och dödningslagarna åtminstone i vissa fall behöva tillämpas i det fortsatta avvecklingsarbetet. Jämväl ärenden hänförliga till restitutionslagen kunna förväntas komma under byråns handläggning efter den 30 juni 1950. Förlängning av giltighetstiden för samtliga nämnda lagar t. o. m. den 30 juni 1951 synes därför byrån vara erforderlig.

Departementschefen.

Det av flykttkapitalbyrån bedrivna arbetet med avveckling av den tyska egendomen i Sverige har varit mycket vidlyftigt. Det har rört sig om egendom till ett värde av 300 å 400 miljoner kronor och i uppgiften har ingått att handlägga ett stort antal rättstvister och andra svårbedömda frågor. Enligt byråns uppgifter kan avvecklingsarbetet beräknas till största delen bli slutfört under innevarande budgetår. En del avvecklingsuppgifter komma emellertid att kvarstå, och byrån beräknar därför att dess verksamhet kommer att fortsättas även under budgetåret 1950—51. Den lagstiftning, varå verksamheten bygger och som nu gäller t. o. m. den 30 juni 1950, bör därför förlängas ytterligare ett år. Detta gäller den s. k. kontrollagen även om de båda lagar, som komplettera denna, nämligen administrationslagen, som ger möjligheter att anordna kontroll över aktiebolag och andra juridiska personer i vilka finnes ett stort utländskt inflytande, samt lagen om dödande av vissa utanför Sverige befintliga handlingar, exempelvis tyskägda aktier i svenska bolag.

Den återstående i den grupp lagar, varom nu är fråga, nämligen den s. k. restitutionslagen, har icke lika nära samband med vad som blivit flykttkapitalbyråns huvuduppgift, likvidationen av tyskägd egendom i Sverige. Restitutionslagen ger möjlighet att snabbt återställa till rätt ägare sådan egendom som under ockupation rättsstridigt berövats honom. Denna lag har kommit att tillämpas endast i begränsad omfattning. Ännu så sent som under 1949

ha dock anhängiggjorts några ärenden av detta slag, och det synes icke vara anledning att helt avskära möjligheten därtill så länge man likväl för andra uppgifter måste vidmakthålla den organisation, som har att handlägga dessa ärenden, flyktkapitalbyrån och restitutionsnämnden. Skulle tillämpning av restitutionslagen ej påkallas under förlängningsperioden, medför lagens förlängning inga utgifter för det allmänna.

I enlighet med det anförda ha inom justitiedepartementet upprättats förslag till

1) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 29 juni 1945 (nr 520) om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom;

2) lag angående fortsatt giltighet av lagen samma dag (nr 522) om kontroll å viss utländsk egendom m. m.;

3) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 14 december 1945 (nr 885) om administration av vissa bolag m. m.; samt

4) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 10 juli 1947 (nr 486) om dödande av vissa utanför Sverige befintliga handlingar.

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över förslagen, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar,¹ måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Nils Grass.

¹ Denna bilaga, vilken är likalydande med de vid propositionen fogade lagförslagen, har här uteslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 13 december 1949.

Närvarande:

justitieråden GEIJER,
DAHLMAN,
LECH,
regeringsrådet QUENSEL.

Enligt lagrådet den 2 december 1949 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 18 november 1949, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till

1) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 29 juni 1945 (nr 520) om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom;

2) lag angående fortsatt giltighet av lagen samma dag (nr 522) om kontroll å viss utländsk egendom m. m.;

3) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 14 december 1945 (nr 885) om administration av vissa bolag m. m.; samt

4) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 10 juli 1947 (nr 486) om dödande av vissa utanför Sverige befintliga handlingar.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, föredrogos inför lagrådet av byråchefen för lagärenden i justitiedepartementet E. Hedfeldt.

Lagrådet, som icke ingått i kritisk granskning av de ifrågavarande nu gällande lagarnas innehåll och grunder, lämnade förslagen utan erinran.

Ur protokollet:
Bengt Larson.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Drottningholms slott den 16 december 1949.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, WEIJNE, ANDERSSON.

Efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena och chefen för finansdepartementet anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, lagrådets den 13 december 1949 avgivna utlåtande över de till lagrådet den 18 november 1949 remitterade förslagen till

1) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 29 juni 1945 (nr 520) om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom;

2) lag angående fortsatt giltighet av lagen samma dag (nr 522) om kontroll å viss utländsk egendom m. m.;

3) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 14 december 1945 (nr 885) om administration av vissa bolag m. m.; samt

4) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 10 juli 1947 (nr 486) om dödande av vissa utanför Sverige befintliga handlingar.

Föredraganden hemställer, att lagförslagen, som av lagrådet lämnats utan erinran, måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Lars Nordvall.